

УДК 378:340

М.Г. ЄЩЕНКО,

*асистент кафедри економіки і менеджменту
Донбаської національної академії будівництва і архітектури (м. Краматорськ)*

ВИКОРИСТАННЯ WEB-РЕСУРСІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ» У ВНЗ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті подано короткий огляд важливих для вивчення трудового права спеціалізованих ресурсів Інтернет. Описано основні можливості та деякі нюанси роботи із сайтами правових баз даних, що надаються державними структурами і приватними організаціями. Наведено можливості розширеного пошуку на порталах Верховної Ради України, систем «Ліга-закон» та «НаУ-онлайн», «Правова наука», у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Подано приклади формулювання конкретних практичних індивідуальних занять, що спираються на використання тематичних web-ресурсів. Виявлено методичне значення застосування інтернет-технологій для вивчення і викладання курсу з трудового права.

Ключові слова: трудове право; законодавство України; інтернет-ресурси; тематика практичних занять.

Постановка проблеми. Розвиток суспільства, заснованого на знаннях і нових суспільних відносинах, має базуватися на використанні наукових та інноваційних технологій, що підвищують якість життя людини. Побудова інформаційного суспільства в Україні регулюється Законом України «Про Національну програму інформатизації», Указом Президента України «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». У зазначених нормативно-правових актах підкреслюється, що саме рівень інформатизації, уміння використовувати переваги цифрових технологій стають одними з важливих чинників розвитку країни. Водночас, у складних умовах трансформації суспільства, зростає значення освіти, що ґрунтується на принципах життєтворчості, метою якої є допомога у визначенні шляхів соціалізації індивіда та його фахових знань [1].

Особливості сучасного економічного і соціокультурного розвитку України, процеси демократизації життя, впливи процесів глобалізації й інтеграції у європейське і світове співтовариство висувають нові завдання перед освітою. У країні продовжується становлення національної системи освіти, яке супроводжується суттєвим оновленням педагогічної теорії і практики, відбувається зміна освітньої парадигми, пропонуються нові підходи, удосконалюються форми й методи навчання.

Навчальний курс з трудового права у ВНЗ Донецької області є однією з базових дисциплін у підготовці фахівців економічного профілю.

В умовах економічних і суспільно-політичних перетворень, зміцнення української державності необхідно формувати у студентів при вивченні курсу з трудового права свідоме, конструктивно-критичне ставлення до суспільних процесів і явищ, які відбуваються, мотивацію та компетентність щодо майбутнього робочого місця. Ці завдання, насамперед, покладаються на суспільствознавчу освіту, зокрема правову. Саме тому одне із головних освітньо-виховних завдань вищої школи – формування правової компетентності особистості на основі використання інноваційних засобів і технологій навчання, якими є інформаційно-комунікаційні технології, зокрема web-ресурси.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми трудового права завжди були актуальними для вітчизняної педагогічної громадськості. У різні часи над ними працюва-

ли такі провідні науковці, як: А. Акуліч, Л. Амелічева, О. Арсентьева, Ю. Баранюк, А. Бартків, Т. Вакалюк, Л. Величко, В. Венедиктов, О. Гаврилюк, І. Дашутін, О. Жолнович, С. Запара, І. Іоннікова, З. Козак, В. Костюк, С. Нетьосов, С. Панькевич, О. Середа, О. Ситницька, Д. Сичов, Д. Сіроха, А. Слюсар, М. Смолярова, Л. Солодовник, О. Сонін, М. Феськов, Р. Харчук, Н. Циганчук, О. Чумак, І. Шелеп, О. Ярошенко.

Разом з тим власне методичні аспекти роботи з електронними ресурсами під час вивчення трудового права висвітлені мало, що й спонукало автора до написання цієї статті.

Метою статті є висвітлення можливостей використання відповідних інтернет-ресурсів у викладанні й вивченні трудового права.

Виклад основного матеріалу. У сучасному інформаційному просторі існують десятки і сотні тематичних web-ресурсів, грамотне використання яких може суттєво полегшити й оптимізувати процес вивчення трудового права. Отже, це сторінки відповідних державних установ, електронні бібліотеки, сайти спеціалізованих правових систем, деяких громадських організацій. Далі спробуємо назвати й охарактеризувати деякі ресурси з названих категорій, які використовуємо у навчальному процесі.

Web-ресурси як першоджерела правових документів. До цієї категорії відносимо офіційні сайти органів державної влади (у доменній зоні gov.ua), що приймають нормативні акти у сфері трудової діяльності. У першу чергу це, звичайно, база даних «Законодавство України» на сайті Верховної Ради України. Вона містить актуальні версії прийнятих законів, постанов, указів, законопроектів центральних органів влади. Хоча на головній сторінці є застереження, що цей сайт має лише інформаційний характер (для офіційних посилань досі рекомендуються відповідні друковані видання), на ньому, як правило, наведено найновіші офіційні тексти законів і підзаконних актів. Серед переваг системи — наявність активних гіперпосилань на усі пов'язані документи, із вказуванням типу зв'язку («спричинив прийняття», «відсилає до», «змінюється пов'язаним документом», «вводиться в дію», «має відсилання з»). Також є можливість відслідковування усіх прийнятих змін і їх час (рис. 1), відображення статусу («чинний» чи «втратив чинність»), із вказуванням законної підстави), пошук по тексту тощо [2].

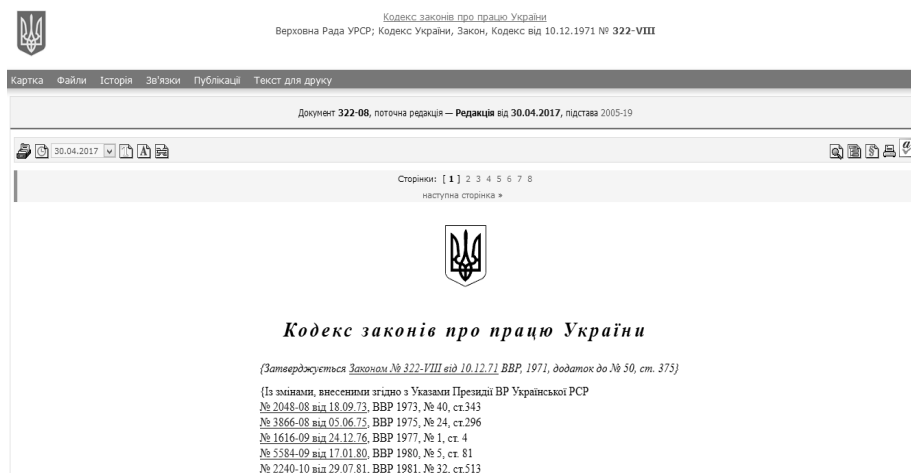

Рис. 1. Інтерфейс подання законодавчих документів у базі даних «Законодавство України» на сайті Верховної Ради України

На верхній панелі стилізованих позначень можна перейти до короткої анотації документа, побачити час прийняття закону у різних редакціях і переглянути відповідні версії, подивитись пов'язані документи, здійснити пошук по тексту, вивести на друк чи зручно скопіювати у текстовий редактор.

У цій системі наявний кількарівневий пошук (за назвою, по контексту, за датою прийняття, за типом документа, за видавником тощо). Виконуючи пошук за на-

звою, необхідно враховувати, що багато законодавчих документів у базі мають специфічне формулювання. Під час вивчення трудового права одними з найзатребуваніших розділів ресурсу «Законодавство України» є Кодекс законів про працю України і Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Це пов'язано з тим, що саме окремі статті цих розділів найчастіше зазнають змін, переважно в частині збільшення суми покарання за певний вид правопорушення. Очевидно, що в подібних випадках цінність інтернет-ресурсу є суттєво більшою, ніж у друкованих виданнях цих кодексів.

Також передбачено розділ «Альтернативний пошук», де задіюються пошукові механізми популярних систем (найчастіше – Google) [2].

Ще одним офіційним джерелом еколого-правової інформації є сайт Міністерства соціальної політики України – <http://www.msp.gov.ua>, на якому в окрему категорію зібрані основні нормативні акти, що стосуються трудового кодексу. Водночас на цьому сайті <http://www.msp.gov.ua/content/trudoviy-kodeks.html>, є документи, що стосуються праці, оплати праці та ін. (у т.ч. Укази Президента, Закони України і Постанови КМУ), подані у вигляді активних гіперпосилань на відповідні статті вже згаданого порталу zakon.rada.gov.ua [2].

Проте, окрім ретельного вивчення правових першоджерел, не менш важливим є вивчення практики їх застосування. Для таких цілей слугують науково-практичні коментарі, різноманітні юридичні консультації тощо.

Одним із необхідних електронних ресурсів, що дозволяє виконувати низку найрізноманітніших завдань аналізу правової інформації, є база «Єдиний реєстр судових рішень», що доступний за адресою <http://www.reyestr.court.gov.ua>. У ній можна знайти рішення, ухвали і постанови судів усіх ланок, у тому числі за тематичними запитами. Це дає змогу порівнювати процедуру проходження і відмінності у рішеннях різних судів за схожими справами, знаходити прецеденти вирішення різноманітних позовів і спорів [2].

Рис. 2. Інтерфейс пошуку на сайті Єдиного державного реєстру судових рішень

Для знаходження інформації про рішення у сфері праці іноді доцільно вводити у пошук номери відповідних статей ККУ чи КУпАП, їхні назви, а також ключові фрази, що найчастіше зустрічаються у результатуючих частинах судових постанов.

Крім офіційних порталів органів законодавчої, виконавчої та судової влади, заслуговують на увагу кілька інших потужних правових систем, реалізованих на базі сучасних інформаційних технологій. Це, зокрема, системи «Ліга-закон» та «НаУ-онлайн».

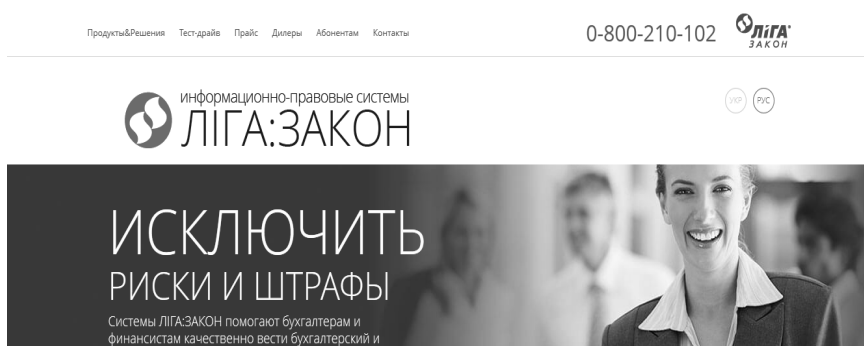

Рис. 3. Інтерфейс пошуку на сайті ЛІГА:ЗАКОН

Система «Ліга-закон», представлена групою компаній «Ліга», зокрема інформаційною агенцією «ЛІГАБізнесІнформ», є професійною правовою базою даних, первинно призначеною для платного корпоративного використання користувачами на комп'ютерах (як в онлайн-режимі, так і в офлайн-режимі).

Схоже цільове призначення і у системи «Мега-НаУ» («НаУ» — «Нормативні акти України»), надається ПрАТ «Інформтехнологія», але дещо інші принципи технічної реалізації і наповнення. Ця система має розширений функціонал, що дозволяє зручно виконувати потрібний пошук. Після висвітлення результатів пошуку натискання на значок «Структура» дає змогу побачити класифікацію поданих документів, що значно полегшує відбір саме потрібної інформації.

Застосування нестандартних занять при викладанні курсу трудового права – у формі рольової гри. Проектуючи та моделюючи ті чи інші ролі, студенти отримують навички та вміння відповідної поведінки, яка наближає їх до реальної практики. Велику допомогу надають інформаційні ресурси, наприклад: інтернет-ресурс «Правова наука».

Рис. 4. Інтерфейс пошуку на сайті Правова наука законів

Під час практичних занять для розв'язання задач і проходження тестових завдань студенти вишу можуть використовувати систему національних інформаційних ресурсів.

Прикладом завдань для студентів можуть бути завдання у вигляді тестів закритої форми (вибір з множини, вибір «так» – «ні»). Цей формат тестових завдань дає змогу оцінити навчальні досягнення студентів вишу на різних рівнях: розуміння, знання і застосування знань.

Задача 1.

У Петрова О.Р., механіка за спеціальністю, при укладанні трудового договору з будівельним підприємством керівництво вимагало автобіографію, довідку про стан здоров'я, документи про наявність нерухомого майна.

1. Чи існує порядок укладання трудового договору?

а) так; б) ні.

2. Трудовий договір –

а) є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою;

б) є угода між власником підприємства, установи, організації та уповноваженим власником підприємства, установи, організації органом чи фізичною особою;

в) є домовленість двох або більше сторін, яка спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

3. Чи допущено порушення закону при укладанні трудового договору з Петровим О.Р. з боку керівництва підприємства?

а) так; б) ні.

4. Як, на Вашу думку, має розв'язатися цей спір?

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій на етапі вивчення нового матеріалу відкриває нові можливості для оволодіння правовими знаннями, уміннями і навичками, формування предметних компетентностей з правознавства [2]. Використовувати кейс-метод – ситуаційну методiku, яка повинна підтримуватися достатньою кількістю наочних матеріалів з боку викладачів (статей в періодичних виданнях, он-лайн та відеопідтримку). Такі заняття також потребують використання інформаційних технологій та інформації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інформаційно-комунікаційні технології надають безліч потужних можливостей студентам здійснювати навчання он-лайн, займатися самоосвітою у зручний час та у комфортних умовах, вільно обмінюватися корисними та важливими матеріалами, незважаючи на географічне місце розташування, отримувати повноцінні консультації в режимі реального часу та в стислі терміни і все це завдяки розміщенню необхідних матеріалів, даних і відомостей на віддалених серверах та без прив'язки до стаціонарного комп'ютера.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є перспективним та актуальним напрямом, який стрімко й динамічно продовжує розвиватися. У подальших наукових дослідженнях планується визначити критерії формування фахової компетентності студентів ВНЗ при викладанні курсу «Трудове право України».

Список використаних джерел

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>. – 1.08.2017.

2. Панькевич С. Використання web-ресурсів у навчальному курсі «Екологічне право України» [Електронний ресурс] / С. Панькевич. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/897/672>. – 4.08.2017.

3. Вакалюк Т., Можливості використання хмарних технологій в освіті / Т. Вакалюк // міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання сучасної педагогіки», Острог, 2013, С. 97–99.

4. Нетьосов С. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках правознавства [Електронний ресурс] / С. Нетьосов. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/489/417>. Дата звернення: 3.08.2017.

5. Воронкін О.С. Розвиток комп'ютерних технологій підтримки навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина 50-х – початок 90-х років ХХ ст.) [Електронний ресурс] / О.С. Воронкін. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/960/724>. Дата звернення: 2.08.2017.

6. Правова наука. Електронна база даних НАПрН України. «Головна сторінка. Правила користування БД “Правова наука”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://db.ippi.org.ua/>. Дата звернення: 5.08.2017.

References

1. Ukaz № 344/2013 Prezidenta Ukrainy (2013). *Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku* [On the national strategy of the development of education in

Ukraine for the period till 2021]. Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page> (In Ukrainian).

2. Pankevych, S. (2013). *Vykorystannia web-resursiv u navchalnomu kursi «Ekolohichne pravo Ukrainy»* [Use of web-resources in the educational course «Environmental law of Ukraine»]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information technologies and teaching aids], no. 5 (37). Access mode: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/897/672> (In Ukrainian).

3. Vakaliuk, T. (2013). *Mozhlyvosti vykorystannia khmarnykh tekhnolohii v osviti* [Possibilities of using cloud technologies in education]. *Aktualni pytannia suchasnoi pedahohiky* [Topical issues of modern pedagogy]. Ostroh, pp. 97-99 (In Ukrainian).

4. Netosov, S. (2011). *Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii na urokakh pravoznavstva* [Using of informational and communicational technologies on the lessons of science of law]. *Informatsijni tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information technologies and teaching aids], no. 3 (23). Access mode: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/489/417> (In Ukrainian).

5. Voronkin, S. (2014). *Rozvytok kompiuternykh tekhnolohii pidtrymky navchannia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy (druha polovyna 50-kh – pochatok 90-kh rokiv XX st.)* [The development of computer technology of education of students in higher educational institutions of Ukraine (the second half of 50s – early of 90s xx century)]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Information technologies and teaching aids], no. 1 (39), pp. 17-45. Access mode: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/960/724> (In Ukrainian).

6. *Pravova nauka. Elektronna baza danykh NAPrN Ukrainy. «Holovna storinka. Pravyla korystuvannia BD «Pravova nauka»»* [Legal science. Electronic database of NPRs of Ukraine. «Home page. Rules of using the DB «Legal science»»]. Access mode: <http://db.ippi.org.ua/> (In Ukrainian).

В статье представлен краткий обзор важных для изучения трудового права специализированных ресурсов Интернет. Описаны основные возможности и некоторые нюансы работы с сайтами правовых баз данных, предоставляемых государственными структурами и частными организациями. Представлены возможности расширенного поиска на порталах Верховной Рады Украины, систем «Лига-закон» и «НАУ-онлайн», «Правовая наука», в Едином государственном реестре судебных решений. Даны примеры формулировки конкретных практических индивидуальных занятий, опирающихся на использование тематических web-ресурсов. Выявлено методическое значение применения интернет-технологий для изучения и преподавания курса по трудовому праву.

Ключевые слова: трудовое право; законодательство Украины; интернет-ресурсы; тематика практических занятий.

The article presents the review of important specialized Internet resources for studying labor law. The basic opportunities and some aspects of work with web-sites of law data bases that are given to the state structures and private organizations are described. The possibilities of the widened search on the portals of the Verkhovna Rada, the systems “Liha-zakon” and “NaU-online”, “Pravova nauka” in the united state register of law verdicts are presented. The examples of formulating concrete practical individual classes based on using theme web-resources are demonstrated. The methodological importance of using Internet-technologies for learning and teaching the course of labor law is emphasized.

Key words: labor law; legislation of Ukraine; Internet-resources; themes of practical classes.

Одержано 23.10.2017.